

Energie en klimaat

Voor een ambitieus Vlaams klimaatbeleid

De klimaatcrisis is een feit. En de mens heeft deze crisis mee veroorzaakt. Hierover bestaat eensgezindheid onder zowat alle wetenschappers. Na de laatste rapporten van het IPCC (Intergovernmental Panel on Climate Change) hebben ook alle politici en partijen erkend dat er dringend nood is aan een doortastend beleid. De komende 15 jaren moeten we ervoor zorgen dat de opwarming niet boven de 2°C uitstijgt. En volgens sommige wetenschappers volstaat zelfs dat niet. Als we dit niet doen, slaat ons klimaat op hol en wordt de klimaatverandering onbeheersbaar. Alsof je op een rollercoaster zit, maar niet weet of alle 'loops' gesloten zijn... De klimaatcrisis duldt geen uitstel. We kunnen niet eerst de financiële crisis aanpakken en dan pas het ontspoorde klimaat. We moeten beide samen aanpakken. Dat is ook vanuit sociaal oogpunt de enige oplossing.

Het is bijzonder cynisch dat vooral de zwaksten getroffen worden door klimaatgeweld: in de derde wereld, in New Orleans, maar ook in ons eigen land. De opwarming van de aarde wordt ook in Vlaanderen voelbaar. Klimatologen zoals Van Ypersele verwachten meer stormen en overstromingen in de winters en hittegolven en droogte in de zomers. Tegen het eind van de eeuw zou het overstromingsrisico zowel aan de kust als in het binnenland toenemen door de verwachte stijging van de zeespiegel met zeker 88 cm. Door een combinatie van hitte en meer luchtvervuiling (ozon) vielen er respectievelijk 1226 en 1300 extra doden in de hete zomers van 1994 en 2003. Dergelijke hete zomers zouden courant worden. De minst weerbaren in onze samenleving zullen het eerst het gelag betalen. Groen! wil alles doen om dit sociaal en ecologisch onrecht te voorkomen.

De risico's zijn erg reëel, de uitdaging is groot, maar de oplossingen zijn er. Groen! doet niet aan doemdenken. We roepen ieder op om mee te werken aan een positief alternatief dat goed is voor het milieu, maar ook voor de economie en de tewerkstelling. Dan kunnen we ons leven in eigen handen houden. En worden we niet overgeleverd aan de willekeur van weer en ontij.

Van Kyoto naar Kopenhagen

Op 16 februari 2009 vierden we vier jaar Kyoto. Want het was toen vier jaar geleden dat het Kyoto-protocol door voldoende landen ondertekend werd en zo kracht van wet verwierf. De Kyoto-periode loopt nog enkele jaren, tot 2012. Veel vrome beloftes moeten nog in daden worden omgezet. Maar er is hoop. In Vlaanderen daalden de broeikasgassen in 2007 voor het eerst onder het niveau van Kyoto.

Het ziet er naar uit dat we de Vlaamse doelstelling zullen halen: 5,2% minder broeikasgassen uitstoten dan in het referentiejaar 1990. Dat heeft echter weinig te maken met een structureel beleid van de Vlaamse regering. Veeleer met externe factoren, zoals de (tijdelijk) gestegen brandstofprijzen. Vanuit de milieubeweging wordt ervoor gewaarschuwd dat een verdere daling van de uitstoot van CO₂ en andere broeikasgassen er niet inzit, als men niet echt werk gaat maken van een structurele aanpak. Vooral op vlak van energiezuinig wonen en milieuvriendelijk verkeer blijft Vlaanderen een dramatische achterstand behouden tegenover andere landen. Het volstaat immers niet om mee te drijven op de golf van duurzame investeringen op de privémarkt (bv. isolatie of zonnepanelen). Als Vlaanderen wil bijbenen en voorloper wil worden op het vlak van (ecologische) innovatie, dan zijn structurele investeringsprogramma's van doen om de overstap te maken naar een echt groene en toekomstgerichte economie.

Groen beleid werkt: als we echt willen, kunnen we de CO₂-pletwals een halt toeroepen. Maar we zijn er nog lang niet. Het Kyoto-hoofdstuk is bijna geschreven. Kyoto was de prelude, het voorspel. Nu kan het echte werk beginnen. De uitdaging blijft enorm: tegen 2050 moeten we de CO₂-uitstoot met 90% verminderen. In het 20/20/20-akkoord gaat de Europese Unie voor 20% meer energie-efficiëntie, 20% hernieuwbare energie en

20% vermindering van broeikasgassen tegen 2020. Of zelfs 30% minder broeikasgassen als de rest van de wereld meedoet.

Alle ogen zijn nu gericht op Kopenhagen. COP 15 is nu het ordewoord: de 15de opvolgconferentie van het Rio-verdrag. Van 7 tot 18 december eind van dit jaar. Kopenhagen moet een doorbraak worden. In de geest van Rio moeten er eerlijke afspraken gemaakt worden over milieu en ontwikkeling. Alle rijke landen moeten grenzen durven erkennen. Ook nieuwe rijken en landen in volle ontwikkeling. Het zal geen Kyoto 2 worden. Het wordt (hopelijk) Kopenhagen 1: het begin van een nieuw tijdperk. Wat graag willen we de VS (terug) het voortouw laten nemen. Laat Obama de draad opnemen, waar Al Gore die moest neerleggen in Kyoto, 12 jaar geleden. Het wordt een diplomatiek huzarenstuk: ieder land respecteren in zijn kunnen, zijn ontwikkelingsniveau, maar allen samen toch verantwoordelijkheid nemen. Voor toekomstige generatie, voor onze planeet.

Kopenhagen zal de doelstellingen uitzetten ver voorbij Kyoto, ver voorbij 2012, radicale objectieven voor 2030, 2050. De weg na Kopenhagen zal lang en zwaar zijn. Om Kopenhagen te halen zal ons systeem moeten veranderen, is een heuse revolutie nodig, zal onze economie moeten vergroenen. En kleine stapjes zullen niet volstaan. Met alleen maar kleine stapjes raak je niet over een afgrond. Of met de woorden van Yvo De Boer, hoofd van het VN-klimaatbureau dat Kopenhagen voorbereidt, "Mondjesmaat is de grootste vijand van verandering". We hebben nood aan een groene omwenteling, een inspirerend plan om het klimaat te redden en tegelijk onze economie.

Vlaanderen blijft achter

Als je minister Crevits of minister-president Peeters bezig hoort, zijn ze goed bezig. Verstandig groen noemen ze dat. Maar de waarheid is dat er geen enkele reden is voor enige zelfgenoegzaamheid. Want Vlaanderen doet het helemaal niet zo goed op vlak van klimaat. Europa legt ons een doelstelling van 13% hernieuwbare energie op tegen 2020. Officieel wil de Vlaamse regering deze doelstelling nu halen. Maar de regering Peeters bewoog eerst hemel en aarde in Europa om veel zwakkere doelstellingen te bedingen voor Vlaanderen.

Er werd de laatste jaren – gelukkig maar – fors geïnvesteerd in nieuwe windmolens en zonnepanelen. Maar dat gebeurde niet alleen bij ons. Ook in onze buurlanden, in heel de wereld was dat het geval. Vlaanderen blijft achterop hinken. We konden het lezen in één van de ECO-rapporten van 'De Standaard': België komt in Europa pas op de 14de plaats als het gaat over de capaciteit aan windenergie. Ook voor zonnecollectoren en fotovoltaïsche zonnepanelen doen we het niet goed. Voor thermische zonne-energie staan we op de 15de plaats in Europa. Voor elektriciteit uit zonnepanelen op de 11de plaats. Groen! wil dat Vlaanderen tot de top van de Europese regio's gaat behoren, zeker als het gaat om ecologische innovatie.

Maar voorlopig presteren we dus absoluut middelmatig. En waarom is dat? Omdat onze Vlaamse en federale regeringen geen keuzes durven te maken. Men raakt verstrikt in besluiteloosheid of halfslachtige keuzes. Of men maakt de verkeerde keuzes omdat men toch weer de oren laat hangen naar de lobby's en fora van een voorbij tijdperk. Als er ergens goed en krachtig bestuur nodig is, dan is het wel op de lange weg naar de realisatie van de toekomstige doelstellingen van Kopenhagen.

Daar is lef voor nodig. Lef om te breken met onze afhankelijkheid van eindige, uitputbare brandstoffen. Of het nu om olie, steenkool of uranium gaat. De voorraden zijn beperkt en raken snel uitgeput. Het tijdperk van de goedkope olie is voorbij. Gas wordt gebruikt als chantagemiddel in internationale betrekkingen. We moeten nu radicaal kiezen om onze afhankelijkheid van fossiele energie af te bouwen. Om dit te bereiken is een energierevolutie nodig, op basis van de drie E's : Energiebesparing, Energie-efficiëntie en Hernieuwbare Energie.

Vlaanderen speelde vals

In plaats van vervuilingrechten aan te kopen in het buitenland, wil Groen! dat er vooral geïnvesteerd wordt in het halen van de klimaatdoelstellingen in eigen land. De Vlaamse overheid heeft zo'n 55 miljoen € al toegewezen voor de aankoop van CO₂-emissierechten in het buitenland en heeft nog een 155 miljoen € voor hetzelfde doel gereserveerd. Dat blijkt uit het laatste Voortgangsrapport (2008) van het Vlaams Klimaatbeleidsplan 2006-2012. Een deel van deze middelen zou volgens Groen! beter niet meer besteed worden in het buitenland het kader van deze flexibiliteitsmechanismen, maar zouden beter rechtsreeks ingezet worden om te investeren in ecotechnologie en jobs in eigen land.

Als toch gekozen wordt voor steun aan ontwikkelingsprojecten (CDM = Clean Development Mechanism) moeten die aan dezelfde criteria voldoen die we stellen voor projecten in Vlaanderen zelf. Hetzelfde geldt voor CO₂-compensatie-projecten. Groen! verzet zich tegen al te makkelijke "CO₂-aflaten"-systemen. CO₂ compenseren is enkel zinvol als er geen andere uitweg is en als daarmee reële klimaatdoelen gehaald worden in andere landen.

Vlaanderen ging de voorbije regeertermijn ook zwaar in de fout doordat het veel te veel emissierechten toekende aan de Vlaamse industrie. In feite kwam dat neer op forse subsidies aan die industrie. De regering Peeters werd hiervoor door Europa zwaar terecht gewezen. In de toekomst wil Europa dat emissierechten geveild worden. Dat is een goede zaak. Groen! vraagt dat de opbrengst van het veilen van die rechten integraal wordt voorbehouden voor klimaatbeleid.

HET KLIMAATPLAN VAN GROEN!

Groen! stelde al enige tijd terug een klimaatplan op. In de Kamer dienden we een klimaatwet in. De internationale milieubeweging Friends of the Earth wil dat Europa en alle Europese lidstaten zo'n klimaatwet goedkeuren. "ACT NOW" is de boodschap van het filmpje dat Nick Balthazar maakte om politici op te roepen om zo een klimaatwet goed te keuren.

Met ons plan, met onze klimaatwet willen we de uitstoot van broeikasgassen in België tegen 2050 met 90% verminderen. Jaarlijks willen we een vermindering van 3% CO₂-uitstoot.

Krachtlijnen van ons klimaatplan

Doel

- 30% minder CO₂ (eq) tegen 2020
- 50% minder CO₂(eq) tegen 2030
- 90% minder CO₂(eq) tegen 2050

Tijdslijn

- 40% energiebesparing en -efficiëntie (2009 - 2030)
- 50% energievernieuwing (2009 – 2030- 2050)
  - 30% hernieuwbare energiebronnen tegen 2030
  - 50% hernieuwbare energiebronnen tegen 2050

Budget

- 1% van het (federaal) BBP wordt besteed aan klimaatinvesteringen (afgerond 3 mia euro)

Ons Klimaatplan in hoofdlijnen

Uitstoot van broeikasgassen: -50% tegen 2030, -90% tegen 2050

- Vlaanderen moet naar Zweeds voorbeeld radicaal kiezen om de komende decennia te evolueren naar een CO₂-vrije economie.

- Groen! wil tegelijk werk maken van de geplande uitstap uit kernenergie. Nieuwe kerncentrales zijn geen oplossing voor het klimaatprobleem, en ook het langer openhouden van bestaande centrales is een slechte oplossing omwille van de veiligheidsproblemen, maar ook omdat noodzakelijke vernieuwingen in ons energiesysteem dan nodeloos vertraagd worden.
- Groen! wil dat de oude kolencentrales onmiddellijk gesloten worden, want ze leggen een onverantwoorde hypotheek op het halen van onze Kyoto-verplichtingen. We geloven niet in propere kolencentrales of in vormen van opvang en stockage van CO₂ als oplossingen voor ons land.
- Groen! pleit ervoor om onze verslaving aan olie drastisch te beperken. Tegen 2050 moet een halvering van onze afhankelijkheid van olie mogelijk zijn.
- Als alternatief wil Groen! energie half zo snel verbruiken en twee keer zo efficiënt produceren. Het alternatief van Groen! is in eerste instantie gebaseerd op het verhogen van de energie-efficiëntie. Zoals de verhoging van de efficiëntie bij de productie van warmte en stroom (warmtekrachtkoppeling, maar ook stadsverwarming), en meer nog het energiezuiniger maken van producten en productieprocedures.
- Daarnaast wil Groen! versneld werk maken van het maximaal realiseren van het enorm potentieel dat in ons land rest aan energiebesparing vooral in de aanpassing van bestaande woningen en het standaard realiseren van passiefhuizen en -gebouwen.
- Groen! wil ook sneller werk maken van het zuiniger maken van alle voertuigen (wagens, vrachtwagens, maar ook schepen en zeker vliegtuigen). Voor auto's gaan we voor een norm van max. 80 gram CO₂-uitstoot per kilometer tegen het jaar 2020.
- Groen! vindt dat de overheid bijzonder sterk moet inzetten op de ontwikkeling en uitbouw van 100% hernieuwbare energiebronnen (windenergie, zonne-energie, geothermie, kleinschalige waterkracht). Groen! wil verder tegen 2030 30% van onze energieproductie verzorgen op basis van hernieuwbare energiebronnen, en tegen 2050 50%.
- Ook voor biomassa en biogas ziet Groen! een belangrijke rol weggelegd als hernieuwbare energiebron. Voor Groen! is het telen van gewassen voor energieproductie of als grondstof in de industrie, maar verdedigbaar als dit niet ten koste gaat van de voedselvoorraad en als voldaan wordt aan duurzaamheidscriteria.
- Als sluitstuk van een energieplan dient de ecofiscaliteit ingeschakeld te worden: verspilling van energie kan duurder worden, arbeid goedkoper. België staat nog altijd nergens wat de realisatie van een geloofwaardige CO₂-energietaks betreft.
- Ten slotte moet er ook aandacht besteed worden aan de gevolgen van de klimaatverandering voor de veiligheid, de gezondheid, de economie, de natuur. Groen! heeft een Omegaplan opgemaakt met extra maatregelen om ons te beschermen tegen meer overstromingen en de stijging van de zeespiegel (*zie deel natuur*).

Ons Klimaatplan per sector

Huisvesting

Energiezuinige woningen.

1.103. Groen! pleit voor een alliantie tussen werk en milieu in de bouw. Naar Duits voorbeeld. Groen! wil elk jaar 100.000 woningen in Vlaanderen omvormen tot lage energiewoningen. Zo zal voor 100.000 gezinnen de energiefactuur en de CO₂-uitstoot halveren. De bouwsector zal er wel bij varen. De 170.000 huidige jobs kunnen behouden blijven en er komen minstens 10.000 nieuwe groene bouwjobs bij.

- 1.104. Het energiebesparingpakket dat de Vlaamse regering lanceerde mist ambitie. Bovendien zijn er onvoldoende middelen voorzien om het echt te realiseren.
- 1.105. Groen! wil van alle woningen in Vlaanderen tegen 2030 echt lage energiewoningen maken. Dat zijn in totaal ongeveer 2 miljoen woningen, wat de eerste tien jaar neerkomt op ongeveer 100.000 woningen per jaar. We dienden een decreet in met ambitieuze normen voor isolatie en een veel sterkere ondersteuning van de sector en gezinnen die willen bouwen om effectief aan die normen te voldoen. Een energiepeil van E 60 (en een K-peil van 30) zou zo snel mogelijk (2010) standaard moeten worden voor nieuwbouw, en E 70 (en K 35) voor vernieuwbouw. De steun voor alle soorten isolatiewerken (dak-, maar ook muur- en vloerisolatie), maar ook voor hoogrendementsglas en hoogrendementsverwarmingsketels willen we verder optrekken. De bouwsector steunt onze eisen, maar minister Crevits heeft er geen oren naar.
- 1.106. Ten slotte moet het de bedoeling zijn om de bouw te bevorderen van echte lage energiewoningen, passiefwoningen, nul-energiewoningen (wekken evenveel energie op dan ze verbruiken) en energie plus woningen (die meer energie opwekken dan ze verbruiken en dus stroom leveren aan het net). Daarom pleiten we voor extra premies voor al wie bouwt of verbouwt tot een energiepeil lager dan 60 of zelfs 50.

Lagere registratierechten.

- 1.107. Jaarlijks worden in Vlaanderen ongeveer 30.000 woningen verkocht. Bij de verkoop van een woning wil Groen! eigenaars aanmoedigen om verbeteringswerken uit te voeren. Groen! stelt een systeem voor waarbij een belangrijk deel van de registratierechten wordt teruggegeven aan de mensen die hun woning energiezuinig maken. Een groot deel van de registratierechten die je betaalt kun je terugkrijgen via trekkingrechten (een soort protonkaart) als je investeert in het energiezuiniger maken van je woning. De verlaging van registratierechten kan gecumuleerd worden met de bestaande fiscale aftrekken voor energiebesparing in woningen (die er ook ooit kwamen onder impuls van Groen!). De verlaging van de registratierechten is geplafonneerd en forfaitair, zodat het ook een sociaal rechtvaardige maatregel is (identieke huizen kosten soms een pak meer omwille van de buurt waarin ze zijn gelegen).

Energiezuinige sociale woningen.

- 1.108. Zeker in de sociale woningbouw moet het de standaard worden om alleen nog lage energiewoningen neer te zetten. Want juist sociale huurders hebben het meest nood aan lagere energierekeningen. De Vlaamse regering plant duizenden nieuwe sociale woningen tegen 2020. Kiezen voor een Groene New Deal betekent dat men ernaar streeft om van al deze woningen lage energiewoningen te maken en waar mogelijk passiefwoningen. Zo kan men mee een markt creëren voor hoogwaardige ecologische bouw in Vlaanderen. Vlaams minister van Wonen Marino Keulen heeft het pad geëffend om de eerste 19 passiefwoningen te realiseren in de sociale woningbouw. Een stapje in de goede richting. Maar we hebben een reuzensprong nodig.
- 1.109. Daarnaast wil Groen! op korte termijn een screening van alle sociale huurwoningen op energieprestatie (EPC – nu enkel nodig indien er een nieuwe huurder inkomt) én een grondige renovatie /eventueel vervangbouw van de niet-energiezuinige sociale huurwoningen.

10.000 energiezuinige seniorenwoningen

1.110. Dikwijls zijn woningen niet aangepast aan de bewoners. Veel senioren zijn verplicht om in veel te grote gezinswoningen te blijven wonen, omdat de wachtlijsten voor serviceflats veel te lang zijn. Ze investeren niet meer in aanpassingen aan hun woning en betalen zich intussen blauw aan stookkosten, Groen! wil investeren in nieuwe seniorenwoningen en serviceflats en ervoor zorgen dat die maximaal energiezuinig zijn. Op die manier komen tegelijk heel wat grotere woningen vrij voor jonge gezinnen. Die kunnen eerst gerenoveerd en energievriendelijk gemaakt worden. Grotere rijwoningen en villa's kunnen aangepast worden zodat er meerdere gezinnen terecht kunnen, of mensen die kiezen voor samenhuizen of andere nieuwe woonvormen.

400.000 gratis energie-audits in Vlaanderen.

1.111. Gratis energie-audits worden al lang in het vooruitzicht gesteld. In de praktijk worden nu vooral meer oppervlakkige energiescans aangeboden en dan vooral voor mensen die het minder breed hebben. Wij staan daar volledig achter. Op deze wijze wordt zinvolle sociale tewerkstelling gecreëerd en komt men op korte termijn tegemoet aan de meest dringende noden van de mensen die het meest nood hebben aan een lagere energiefactuur. Maar als we het woningpark structureel willen vernieuwen, zullen we ook een beroep moeten doen op grondige energie-audits door erkende energie-auditeurs. Groen! wil de komende tien jaar gratis volwaardige energie-audits in 400.000 woningen in Vlaanderen bij lagere inkomens, maar ook bij gezinnen met een gemiddeld inkomen.

Derde-investeerderssystemen.

1.112. De fiscale aftrekken voor energiebesparing zijn een succes. Maar veel mensen vallen uit de boot, omdat ze niet vermogend genoeg zijn om veel af te trekken van hun belastingen. Daarom werkt de Vlaamse regering sinds kort met premies. Dat is al een stuk beter. Maar ook premies moet je soms lang wachten. Rechtstreekse kortingen op de factuur zijn nog beter. Maar het beste systeem is een derdebetalersregeling. Het systeem bestaat al: firma's die isolatie plaatsen in huizen, die de eigenaars terugbetalen met de minderkost op de energiefactuur. De Vlaamse regering wou daar ook werk van maken, maar in de praktijk is er weinig van terecht gekomen. Voor mensen in de energiearmoede is zo'n systeem van geleidelijke terugbetaling in combinatie met voorfinanciering dé mogelijkheid om hun huis energiezuiniger te maken. Het Vlaams gewest zorgt ervoor dat er zo'n systeem van voorfinanciering komt. De distributienetbeheerders kunnen hierbij een rol spelen (in het kader van hun openbare dienstverplichting rond rationeel energiegebruik). Of de Vlaamse regering kan samenwerken met autonome energiebedrijven of financiële instellingen (bv. met een groene openbare bank). Zij kunnen energie-efficiënte investeringen voorfinancieren en met de besparing die de consument dan realiseert op de energiefactuur, wordt de investering terugbetaald. De consument moet dus geen vers geld op tafel leggen om de investering te betalen. Het wordt geregeld via de energiefactuur.

Vorrang voor energie-armoede

1.113. Groen! wil in elk geval voorrang geven aan de armsten, mensen die hun energierekening niet meer betaald krijgen. Daarom willen we federaal één sociaal energiefonds (samenvoeging van het huidig stookoliefonds en het fonds ter reductie van de globale energiekost), zodat zeker de sociaal zwaksten bij OCMW's en lokale entiteiten terecht kunnen voor renteloze leningen of derde betalersregelingen om structureel energiebesparingen uit te voeren en zo hun energiekosten blijvend te drukken.

Gebouwen

- 1.114. Groene openbare gebouwen. Op vlak van energiezuinig bouwen moet de overheid natuurlijk zelf het goede voorbeeld te geven. Nieuwe Vlaamse overheidsgebouwen moeten wat ons betreft vanaf 2010 als passiefhuisgebouwen ontworpen worden. Ook bij renovaties wordt gewerkt volgens het passiefhuisprincipe.
- 1.115. Daarom pleiten we voor een groen investeringsprogramma voor passiefnieuwbouw voor publieke gebouwen: administratieve gebouwen, kantoren, ziekenhuizen... De eerste aanzet is gegeven met de keuze voor de bouw van 25 passiefscholen. Maar als onderdeel van het Vlaams investeringsprogramma zullen er nog 211 scholen gebouwd worden de komende jaren. Terwijl de norm voor alle andere schoolgebouwen E 70 wordt. Dat is dan weer veel minder ambitieus. De norm zou ook hier minstens op E 60 kunnen gezet worden of men zou het doelpercentage voor passiefscholen kunnen optrekken.
- 1.116. De Vlaamse overheid kan ook duurzame kantoren en kantoor sites stimuleren naar het model van het 'Cradle to Cradle'-kantoorwijkproject Park 20/20 te Haarlemmermeer²².

Duurzame wijken

In Duitsland en Nederland wordt vorm gegeven aan CO₂-neutrale of echt duurzame wijken.

In Vlaanderen verwijst de actie klimaatwijken van de Bond Beter Leefmilieu naar bewonersgroepen die elkaar helpen om hun ecologische voetafdruk naar beneden te halen. Tot de bouw van echte klimaatwijken naar het voorbeeld van BEDZED (Londen), Vauban (Freiburg) of EVA Lanxmeer (Culemborg) is het bij ons nog niet gekomen. Ook praktische ondersteuning van klimaatinitiatieven op wijkniveau (zoals in het project duurzame wijken van de Brusselse Ecolo-minister Evelyne Huytebroeck) is in Vlaanderen nog niet structureel voorhanden.

In Vlaanderen worden veel nieuwe verkavelingen aangesneden en nieuwe wijken gebouwd. Overheid en projectontwikkelaars spelen graag groene troeven uit (veel groen, gemeenschapsruimte, woningen met laag energieverbruik, zonnepanelen, de keuze om auto's te weren uit de wijk). Maar een keuze voor een coherent duurzaam project is meestal te hoog gegrepen. Vanuit de privé wordt nu het voortouw genomen: het project Tweewaters (1.200 woningen) van Ertzberg in de Vaartkom te Leuven heeft de ambitie om een CO₂-negatieve wijk te bouwen (waarbij 28% van de bewoners van de stad Leuven van groene energie zou voorzien worden). Andere projecten die volgens het departement LNE in het kader van een transitie naar duurzaam wonen en bouwen, als model kunnen dienen, zijn de Gasmetersite in Gent (500 woningen), het Igemo-project Papenhof te Mechelen (280 woningen) en het project 'leper Oostsector' (200 woningen). Groen! wil wel steeds de band leggen met omliggende wijken : het kan niet de bedoeling zijn een sociale en ecologische modelwijk te creëren te midden van bestaande wijken die achterop gesteld blijven.

- 1.117. Groen! vindt dat de Vlaamse regering het tot stand komen van duurzame wijken actief moet bevorderen en daartoe een impulsprogramma duurzame wijken kan lanceren. Met aandacht voor het ecologische (energiebesparing – groenbeheer – waterhuishouding – afval), maar ook voor aspecten van het samenleven (voldoende sociale woningen, sociale netwerken, meer gedeelde ruimte en voorzieningen, meer-generatie-wonen, mantelzorg). Per provincie zouden een of meer pilotprojecten kunnen gestart worden. Met de bedoeling dat deze projecten zowel op ecologisch als sociaal vlak een

---

²² <http://www.park2020.com/>

voorbeeldrol kunnen gaan vervullen. Op termijn kunnen duurzaamheidsnormen opgelegd worden aan alle nieuwbouwwijken.

Energieproductie

De Vlaamse overheid kan nog veel sterker dan vandaag inzetten op de ontwikkeling en uitbouw van 100% hernieuwbare energiebronnen (windenergie, zonne-energie, fotovoltaïsche cellen, kleinschalige waterkracht, warmtepompen en diepe geothermie, getijden-, osmose- en golfslagenergie). Ook hier ligt een groot potentieel aan tewerkstelling. In Duitsland is de sector van de hernieuwbare energie nu al goed voor 260.000 jobs. De Vlaamse koepel van technologiebedrijven Agoria schat het aantal mensen dat nu al werkt in de sector van de hernieuwbare energie (zon, wind, biomassa) in Vlaanderen op 4.600 en ziet een potentieel van 40.000 jobs en zelfs meer in 2020.

De laatste jaren werden er veel zonnepanelen en windmolens geplaatst in Vlaanderen. Het aantal uitgereikte groenestroomcertificaten voor zonne-energie nam volgens de VREG tussen 2006 en 2008 toe met een factor 22,5 (van 1.356 certificaten naar 30.562). Geen wonder, want de sector van de hernieuwbare energie 'boomde' zeker na de opstoot van de olieprijs vorig jaar. Maar dat gebeurde niet alleen in Vlaanderen maar in heel Europa en in heel de wereld. Het gevolg is dat we met het huidige investeringsritme, onze achterstand op andere landen nog lang niet hebben ingehaald. We blijven achteraan bengelen. Het moet de bedoeling zijn om inzake ecologische innovatie en zeker wat betreft investeringen in hernieuwbare energie, tot de top 5 van de regio's te behoren. We hebben de knowhow en de bedrijven in huis. Denk aan de samenwerking tussen IMEC en Photovoltech voor de productie van een nieuwe generatie zonnecellen. Het zou onverstandig zijn om bestaande inspanningen (bv. groenestroomcertificaten of gemeentelijke premies) nu af te bouwen omdat de overheid het investeringsritme niet zou kunnen volgen. Voor 2010 verwacht de sector van de zonnepanelen nu zelfs een dip door de daling van de groenestroomcertificaten van € 450 naar € 350. Wellicht zullen kleinere installateurs hierdoor uit de markt verdwijnen. Anderzijds willen we ook manifeste misbruiken voorkomen. Rijke villabewoners mogen best hun zwembaden verwarmen met zonnepanelen. Maar daar moeten geen overheidssubsidies voor gegeven worden.

Het zou de ambitie moeten zijn om in Vlaanderen tegen 2020 zeker de vooropgestelde doelstelling binnen het Europees klimaatpakket (13%) te halen. Maar we moeten nu al mikken op de langere termijn. Gezien de stormachtige ontwikkelingen in de sector van de hernieuwbare energie, moet tegen 2030 een taakstelling van 30% groene stroom haalbaar zijn en tegen 2050 minstens 50%. Met de extra inspanningen die wij voorstellen, en rekening houdend met de prognose van 40.000 directe en indirecte groene jobs van Agoria, stellen we hier een potentieel voorop van 50.000 nieuwe jobs in de groene energiesector tegen 2020.

Zon

Het totaal geïnstalleerd vermogen aan fotovoltaïsche zonnepanelen in Vlaanderen bedraagt eind 2008 (naar schatting) 55.000 kWp. We halen een vermogen zonnestroom per inwoner van 5,5 W, gemiddeld goed voor een 4,4 kWh stroom in een jaar. In Duitsland is dat 46,5 W. Met een gemiddelde groei van 21% (wat op basis van de huidige trend realistisch is) zouden we tegen 2020 per inwoner 70W zonnestroom kunnen realiseren of 0,4 m² oppervlakte zonnecellen per inwoner (waar het technisch potentieel 18 m² per inwoner is). Dan zouden we tegen 2017 het niveau halen van Duitsland in 2007, maar nog altijd een achterstand hebben van tien jaar. Dat betekent dat nog meer ambitie nodig is als we effectief een inhaalbeweging willen doen.

1.118. Groen! pleit voor een 100.000 zonnedakenplan voor Vlaanderen waarbij particulieren, verenigingen of bedrijven hun dak kunnen verhuren voor de installatie van zonnepanelen. Je ontvangt dan zelf gratis

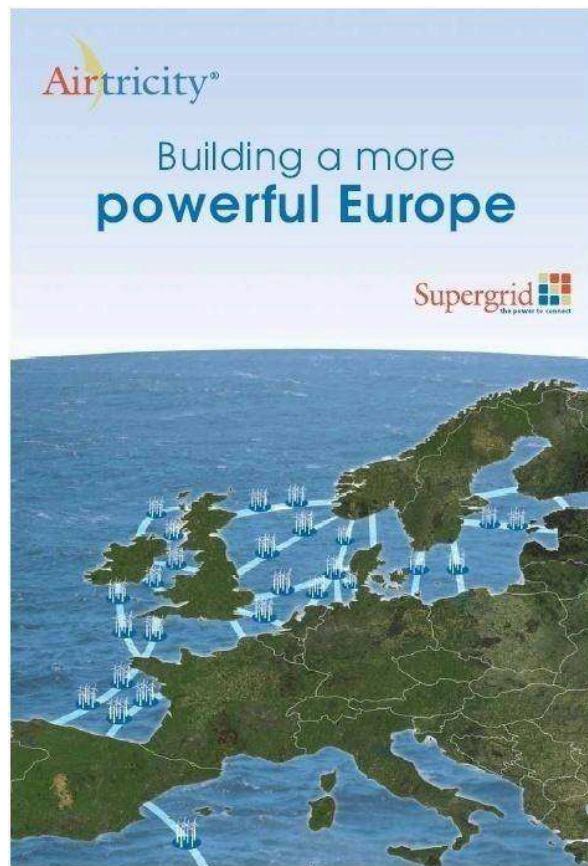
groene stroom en de installateur ontvangt groenestroomcertificaten en kan de extra zonne-energie leveren aan het net. Tal van privé-initiatieven werken al in die richting. De Vlaamse overheid zou er een systeem van kunnen maken van collectieve decentrale zonnestroomproductie, waarbij niet enkel de productie voor eigen gebruik, maar ook de productie voor het net van belang wordt.

- 1.119. Zonnecollectoren of zonnepanelen zouden de norm kunnen worden bij nieuwbouw, zoals al het geval is in de Duitse stad Marburg. Nieuwe technieken zoals de fotovoltaïsche dakleien van Eternit maken dit niet ondenkbaar.
- 1.120. Groen! wil nog meer bedrijven stimuleren om te investeren in grootschalige PV-installaties op bedrijventerreinen. Er is ruimte zat voor zonne-installaties op 1.100 ha kantoren, 8.600 ha opslagruimten en 20.900 ha ambacht- en industriegebouwen. Dat kan via installaties op platte daken of via zonnevolgsystemen (zonnetrackers).
- 1.121. Via zonneboilers kan zonne-energie ook gebruikt worden om water op te warmen in huis. Al in 2000 lanceerde Wallonië het actieplan Soltherm. Deze campagne is een integrale marktontwikkelingscampagne voor toepassingen van thermische zonne-energie. Vlaanderen kan een soortgelijke campagne starten. Nu wordt enkel publiciteit gemaakt voor individuele premies (cf. campagne 'Groene energie is geen science fiction').

Wind

Groen! gaat voor een versnelde ontwikkeling van windturbineparken op de Noordzee, maar ook op land. In geen geval mogen de bestaande windenergieprojecten op de Noordzee stil vallen bij gebrek aan middelen. De Vlaamse overheid kan de drie lopende Noordzeeprojecten mee steunen zodat de nu al vergunde geplande capaciteit van Noordzeewindenergie van 846 MW zo snel mogelijk effectief gerealiseerd wordt. Idem voor de realisatie van de andere plannen (gevraagde concessies) voor bijna 1.200 MW. Het technisch potentieel voor windenergie op de Noordzee is 21.000 MW, waarvan 2.000 MW tegen 2020 zou moeten gerealiseerd worden. Maar de lat kan ook hoger gelegd worden. En nieuwe modellen van windturbines, zoals aerogeneratoren in volle zee kunnen voor verdere doorbraken zorgen.

- 1.122. De bijdrage van windparken op zee in de Belgische energievoorziening kan sterk verhoogd worden :
- indien de aansluitingskosten, het stopcontact op zee, zoals in Denemarken en Duitsland, volledig ten laste valt van de transmissie-netbeheerder ELIA. In België is dit nu slechts 33 % met een maximum van 25 miljoen euro.
  - door te onderzoeken of een groter deel van het Belgisch continentaal plat voor windenergie kan worden gereserveerd in plaats van voor verdere overbevissing en voor grind- en zandwinning.
  - door megawindparken te bouwen buiten het Belgisch continentaal plat, samen met buurlanden als Nederland, Duitsland Groot-Brittannië, ... De mogelijkheden zijn bijzonder groot, we kijken dan naar bijdrages van windenergie van 50 % en meer in de totale energievoorziening met bijv. de uitbouw van een waterstofroute, ... Een concept voor een dergelijk windpark van 10.000 MW werd al in 2004 gelanceerd door het Ierse Airtricity en in 2007 bijgetreden door Groen! De bedoeling is om deze landen via onderzeese HS-kabels te verbinden en langs stukken van deze kabels windparken te plaatsen die 10.000 MW (ongeveer de volledige piekvraag van België) kunnen leveren aan het Brits, Duits en Nederlands net. Er is in principe niets dat België of Vlaanderen ervan weerhoudt zich hierbij aan te sluiten.

Op land stonden er in juni 2008 in Vlaanderen 127 windturbines met een gezamenlijk geïnstalleerd vermogen van 170 MW (cijfers Vlaamse Windenergie Associatie). Tegen 2020 zou met een realistisch groeiscenario van jaarlijks 15% een 1.000 MW voor Vlaanderen (en 2.500 voor België) moeten haalbaar zijn. Groen! pleit al lang voor soepeler vergunningsvoorwaarden voor windturbines op land, ook voor kleine particuliere turbines en microturbines. In Vlaanderen mogen windturbines nagenoeg enkel worden gebouwd op industrieterreinen en plaatsen van openbaar nut, zoals autosnelwegen en ontginningsgebieden. Daardoor raken wel steeds meer bedrijven betrokken bij windturbineprojecten. Bedrijven klagen echter over de administratieve rompslomp. De belangrijkste obstakels voor de bouw van een windturbinepark is niet het ontbreken van wind, maar het verkrijgen van de nodige bouw- en milieuvergunningen. Er zijn veel criteria, waarvoor verschillende instanties zijn bevoegd. Gemiddeld moet een bedrijf rekenen op 2 à 3 jaar eer de vergunning is verleend.

1.123. Daarom wil Groen! dat elke gemeente een plan opmaakt met de inplantingmogelijkheden voor windturbines, rekening houdend met Windplan Vlaanderen. Dat kan binnen een vast te stellen taakstelling per gemeente voor het vermogen aan decentrale energieproductie. Een versnelde opmaak van de nodige RUP's moet de oprichting van windturbines in agrarische en vergelijkbare buffergebieden mogelijk maken. Daarbij moet uiteraard een milieutoets (invloed op natuur en fauna zoals trekvogels) plaatsvinden. Groen! wil ook duidelijke en vereenvoudigde criteria: de bebakening t.b.v. de luchtvaart mag niet strenger zijn dan in de ons omringende landen, duidelijke en haalbare criteria m.b.t. geluid en slagschaduw.

De bouw van een slim stroomnet (smart grid)

1.124. De Vlaamse overheid dient snel werk te maken van de ontwikkeling van slimme energienetwerken. Er is al lang sprake van een soort van internet van energiegebruikers waarbij grote en kleine producenten en gebruikers van energie op een of meerdere slimme netten terecht kunnen (smart grids). Zo zou dan de

opslagcapaciteit en de opname van stroom op een slimme manier kunnen geregeld worden, zodat decentrale productie van groene stroom ook echt een afzet vindt en de consumenten er echt beter van worden.

Eandis klaagt over het feit dat het stroomnet de toevloed van groene stroom niet aankan. Dat is eerst en vooral goed nieuws. Productie van meer groene stroom klinkt beloftevol voor de toekomst. Maar het is ook zorgwekkend nieuws, want het betekent dat ons stroomnet verouderd is, te gecentraliseerd en afgestemd op grootschalige centrales zoals kerncentrales. Ons stroomnet is niet voorbereid op de meer decentrale stroomproductie van morgen. Het zou erg cynisch zijn als daardoor de hoopvolle ontwikkeling van hernieuwbare energie afgeremd zou worden.

De ontwikkeling van slimme energienetwerken is een aandachtspunt van het innovatiebeleid van de Vlaamse Regering en werd reeds als belangrijke opdracht gegeven aan de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid. Het is een goede zaak dat netbeheerders en de Vlaamse Regulator voor de Electriciteits- en Gasmarkt, de VREG, nu gaan samen zitten. Maar het is aan de Vlaamse overheid om voldoende middelen ter beschikking te stellen.

Met de ontwikkeling van een Europees megagrid en HVDC-lijnen²³, kunnen de ambities inzake hernieuwbare energie aanzienlijk toenemen: invoer van groene stroom van megacentrales (CSP (Centralised Solar Power) uit Zuid-Europa of Noord-Afrika of van windenergie-eilanden in de Noordzee, wordt dan een realistische optie.

Kerncentrales : geen uitstap uit de uitstap

1.125. Kernenergie is een doodlopend straatje. Een grootschalige, vervuilende en gevaarlijke technologie uit het verleden. Tal van problemen blijven onopgelost, zoals het probleem van de verwijdering van het kernafval, de risico's van globaal terrorisme en de vermenigvuldiging (proliferatie) van kernwapens in een wereld waar het aantal kerncentrales enorm zou toenemen. Ook rond de veiligheid van de centrales rijzen steeds weer vragen en de werking van het agentschap dat de kernsector controleert (de FANC) laat te wensen over. Het is gewoon onaanvaardbaar om de kerncentrales langer open te houden dan voorzien in de wet op de kernuitstap, zeker als we weten dat wereldwijd de gemiddelde leeftijd van een kerncentrale ligt op 21 jaar. Volgens sommigen is een revival van kernenergie hét antwoord op de stijgende olieprijsen of op het broeikas-effect. Kerncentrales worden echter gebruikt om elektriciteit te produceren, niet voor verwarming of transport. Kernenergie is daar hoegenaamd geen alternatief. En als je naar de hele nucleaire cyclus kijkt, wordt er ook CO₂ uitgestoten door nucleaire stroomopwekking. Ook de piste waarbij kernenergie gebruikt wordt om waterstof te produceren, is uitzichtloos. Want dan zou de bevoorradingszekerheid van de nucleaire brandstof al snel een probleem worden. Ook uranium is een eindige brandstof.

Groen! gelooft ook niet in een vierde generatie van kerncentrales. Al het (onderzoeks)geld dat men daar blijft in pompen, kan veel beter besteed worden om voluit te gaan voor de echte alternatieven (hernieuwbare energie en energiebesparing).

Sluiten van de vervuilende steenkoolcentrales.

---

²³ High-Voltage Direct Current (hoogspanning-gelijkstroom). Als dit soort hoogspanningslijnen een vermogen van meer dan 1 GigaWatt halen per leidingsstraat, kan zonnestroom vanuit Zuid-Marokko naar de Benelux getransporteerd worden met een verlies van amper 15%, cf. Dr. E.H. du Marchie van Voorhuyzen, GEZEN, Nederland

1.126. In België is steenkool nog altijd goed voor 10% van de totale elektriciteitsproductie. In Vlaanderen zijn nog vier thermische centrales op steenkool actief. Deze centrales produceren elektriciteit op basis van vervuilende en achterhaalde technologieën. Deze kolencentrales moeten zo snel mogelijk dicht. Ook de omschakeling naar het stoken van biomassa (bv. olijfpitten of palmolie) is geen oplossing. Nog los van de grote vragen die gesteld kunnen worden bij het duurzaam karakter van bv. de palmolieproductie in ontwikkelingslanden. Het Nederlandse bedrijf E.On wil de toelating bekomen om nieuwe steenkoolcentrales te bouwen in Vlaanderen (Gent, Antwerpen). De extra CO₂ die daarbij vrij komt zou men opvangen en afvoeren voor ondergrondse opslag. Europa werkt een regeling uit voor dit soort van CCS ("carbon capture and storage" of opvang en opslag van CO₂). Groen! gelooft niet in CCS voor Vlaanderen.

Warmtekrachtkoppeling: op grote en op kleine schaal.

1.127. Ook op het vlak van warmtekrachtkoppeling ligt Vlaanderen nog sterk achterop. Maar grote bedrijven zoals BASF nemen nu zelf het voortouw en investeren in grote WKK-installaties. En de Vlaamse regering steunt de ontwikkeling nu via WKK-certificaten. Groen! ziet daarnaast ook een groot potentieel in de ontwikkeling van zogenaamde micro-WKK's. Stel je voor: een hoogrendementverbrandingsketel in je kelder, die ook zorgt voor stroom in je hele huis. Groen! wil dat snel werk gemaakt wordt van de ontwikkeling van micro-WKK's in Vlaanderen, eerst door de start van een demonstratieproject zoals in Nederland, nadien door de structurele voorwaarden te scheppen voor energieproductie thuis en levering onder gunstige voorwaarden aan het net.

Energiezuinige ondernemingen

Een echte resultaatsverbintenis met bedrijven inzake de uitstoot.

1.128. Bedrijven houden steeds meer rekening met de klimaatverandering. Europese bedrijven lopen voorop in initiatieven om klimaatverandering tegen te gaan, mede onder invloed van het Europese emissiehandelssysteem dat op 1 januari 2005 is ingegaan. Maar een behoorlijk aantal heeft ook een vooruitstrevende klimaatstrategie, en speelt zowel nationaal als internationaal een voortrekkersrol. Een groeiend aantal ziet ook economische voordelen in het op de markt brengen van nieuwe producten en diensten. Andere bedrijven zijn minder proactief, wachten af hoe het overheidsbeleid zich ontwikkelt en nemen in de tussentijd alleen die maatregelen die nodig zijn. Elektriciteitsbedrijven bv. lijken momenteel drukker bezig met fusies en overnames dan met klimaatverandering. Groen! vindt dat alle bedrijven echt inspanningen moeten doen om effectief minder CO₂ en andere broeikasgassen uit te stoten. Deze bedrijven overdreven veel emissierechten toestaan of vrijstellen van bindende emissieplafonds helpt hen op lagere termijn niet vooruit. Anderzijds weten bedrijven zelf het best op welke manier ze concreet energie kunnen besparen. Groen! is tegen te veel betutteling, maar pleit wel voor een echte resultaatsverbintenis.

Naar een klimaatvriendelijke landbouw en visserij

1.129. De landbouw is sterk gemechaniseerd, verbruikt veel fossiele energie en is verantwoordelijk voor minstens 11% van de uitstoot van broeikasgassen in Vlaanderen. Groen! wil gratis energie-audits voor land- en tuinbouwbedrijven en steun voor investeringen in energie-efficiëntie, zonnepanelen en windturbines voorgefinancierd door het Klimaatfonds. Verder kan energie bespaard worden door anders

om te gaan met minerale meststoffen en krachtvoer. Vooral in de glastuinbouw zijn grote energiewinsten mogelijk. Via de techniek van 'de gesloten kas' kunnen serres uitgroeien tot zonnecollectoren en netto-energieleveranciers. De teelt van energiegewassen kan ervoor zorgen dat de landbouw zelfbedruipend wordt op het vlak van energievoorziening (*zie deel ecologische landbouw*).

- 1.130. De huidige vissersvloot in Vlaanderen hanteert niet-duurzame visserijmethodes (de boomkor) die slecht zijn voor het zeemilieu (omdat ze de zeebodem omploegen), maar die ook heel veel brandstof verbruiken. Groen! wil de vissers steunen die omschakelen naar meer duurzame visserij (*zie deel Noordzee en visserij*).

Mobiliteit

Minder autokilometers, meer openbaar vervoer, stappen en fietsen .

- 1.131. Nieuwe investeringen in openbaar vervoer zijn nodig om onze afhankelijkheid van olie te verminderen, maar ook om broeikasgasemissies te verminderen en de uitstoot van vervuilende stoffen (bv. roetdeeltjes) die onze gezondheid schaden. Vlot, betaalbaar, betrouwbaar en comfortabel openbaar vervoer, gecombineerd met veilige en comfortabele fiets- en voetgangersverbindingen, dat is de toekomst voor de steden en het platteland. Groen! wil dat in de grote steden massaal wordt geïnvesteerd in een fijnmazig net van tram- en buslijnen, fiets- en voetgangersnetwerken, en in een efficiënte 'park and ride'-infrastructuur aan de stadsrand. Op die manier wordt het openbaar vervoer aantrekkelijker dan de auto.

Verkeersbelastingen vervangen door slimme kilometerheffing.

- 1.132. We willen dat de komende legislatuur de slimme kilometerheffing een feit wordt. De bestaande BIV (belasting op de inverkeerstelling) en VB (verkeersbelasting) worden afgeschaft en vervangen door een heffing waarbij je betaalt per kilometer. Maar dan op een 'slimme manier'. Je betaalt dan bv. minder als je op rustige wegen, buiten stedelijke centra of buiten de spits rijdt en als je wagen minder verbruikt en minder vervuult. Sluiproutes door bewoonde centra worden ontraden.

Uit een Nederlandse studie blijkt dat een slimme kilometerheffing de NO_x-uitstoot met 50% kan verminderen, CO₂ met 35%, fijn stof met 65% en het energieverbruik met meer dan 30%. We pleiten voor de invoering van een slimme kilometerheffing in fasen samen met Nederland, of beter nog in Benelux-verband, eerst voor vrachtwagens, nadien ook voor personenwagens. In Nederland is het hele project al lang gelanceerd. Het wordt dringend tijd dat we echt mee inpikken. De Vlaamse regering heeft een principebeslissing genomen, maar heeft de hele uitvoering daarvan voor zich uitgeschoven. Omdat men het hierover binnen de regering niet eens raakte. We dreigen andermaal de boot te missen.

Autodelen veralgemenen: delen is voordeliger.

- 1.133. Bij autodelen maken meerdere personen om beurten gebruik van een of meerdere (gezamenlijke) wagens. Dit kan zowel door de autodelers zelf geregeld zijn, als door een organisatie zoals Cambio of Autopia. De meeste autobezitters gebruiken hun auto te weinig in verhouding tot de tijd en de kosten die ze erin investeren. Niet-autobezitters zijn dan weer verplicht om zich voor elke verplaatsing uit de slag te trekken met het openbaar vervoer, de fiets of te voet te verplaatsen, ook al is dat soms onpraktisch. Door

een auto te delen vermijd je zowel de nadelen van het individuele autobezit als van het autoloos zijn. En het zorgt voor minder autoritten en een stuk minder uitstoot.

Autodelen is momenteel in Antwerpen, Gent, Brugge, Vilvoorde, Mechelen, Brugge en Leuven al behoorlijk sterk geëvolueerd en kent er vele gebruikers. Daarom wil Groen! dat gemeenten autodelen actief promoten en ondersteunen en dat de vaste kosten van autodelen fiscaal aftrekbaar worden voor mensen die geen auto bezitten.

Schone auto's worden de norm.

1.134. De toekomst van de auto-industrie ligt in groene auto's. Als de overheid bijspringt om de autoassemblage te redden, moet men sociale en ecologische voorwaarden stellen i.v.m. het behoud van jobs en het milieu. Voor klassieke wagens moet tegen 2012 de 5 liter/100 kilometer-wagen de norm zijn en een uitstootnorm van 120 gram CO₂/km, tegen 2020 de 3 liter/100 kilometer-wagen en een uitstootnorm van 80 gram CO₂/km. Maar Groen! vindt dat de Vlaamse regering de overstap naar 'zero uitstoot'-wagens mee moet bevorderen. Dan hebben we het over hybride plug-ins en op termijn over 100% elektrische wagens (*zie deel mobiliteit*).

1.135. Daarnaast dienen ook andere pistes verder verkend te worden, bv. de opslag van energie in waterstof en de inzet van brandstofcellen. Mogelijk kunnen waterstof en elektriciteit in de toekomst complementair ingezet worden als energieopslag en/of als energiedrager. De productie van waterstof op zee (aan windmoleneilanden of algenplantages) zorgt voor andere transmissiemogelijkheden maar ook andere kosten. Bestaande pijpleidingen kunnen gebruikt worden voor het transport van waterstof gemengd met aardgas. Ook onderzoek naar wagens op aardgas of wagens die rijden op gecompriëerde lucht willen we verder ondersteunen. Zo lang het niet duidelijk is welke technologie echt de beste troeven heeft, kan de overheid best kiezen voor diversificatie. Ook op langere termijn is het mogelijk dat verschillende groene technologieën naast elkaar zullen bloeien.

Biobrandstoffen vooral gebruiken voor de productie van groene stroom of warmte

1.136. Groen! wil een geïntegreerd beleid rond nieuwe groene brandstoffen. Waarbij alle ecologische, maar ook sociale voor- en nadelen bekeken worden. Op basis van een dergelijke integrale afweging heeft Groen! vragen bij het zonder meer promoten van biobrandstoffen (bv. de biodiesel, bio-ethanol of ook biogas) als motorbrandstoffen. Zeker als de grondstoffen daarvoor geteeld worden in derdewerldlanden ten koste van het regenwoud en soms zelfs door de inzet van slavenarbeid. Groen! wil dat alle soorten van biomassa die gebruikt worden als brandstof of grondstof, beantwoorden aan internationaal vastgelegde duurzaamheidscriteria. De inzet van biobrandstoffen als bijmengsel in gewone benzine of diesel, is weinig efficiënt. In feite kap je dan een scheutje bio in een fossiele brandstof. Maar het blijft wel een fossiele brandstof. De winst voor het milieu is erg klein. Biomassa die voldoet aan duurzaamheidscriteria kan beter ingezet worden bij warmteopwekking en stroomproductie. We geloven wel in het gebruik van PPO (puur plantaardige olie) bv. in de landbouw zelf (o.a. voor tractoren).

Groene vloten

1.137. De omschakeling naar milieuvriendelijker brandstoffen kan gebeuren doordat de overheid mee investeert in groene vloten, bv. via overheidsbestekken. Ook voor firma- en leasingwagens kunnen groene vloten gestimuleerd worden (*zie bij deel mobiliteit*).